

persona del rei com a guerrer és fet d'una manera desordenada i incompleta, i el de les seves expedicions és gairebé inexistent, si exceptuem el de la conquesta de València des de la presa de Morella fins a la rendició de la capital.

L'estudi és fet posant principalment a contribució la crònica reial, amb l'ajut, en alguns casos, dels textos de Desclot, Muntaner i altres. La utilització d'aquest material és en general encertada i un cert apassionament pel seu tema no lleva a l'autor la necessària justesa dels seus judicis.

És evident que el caràcter de peça oratòria d'aquest treball no li permet un esgotament de la matèria ni una exposició rigorosament sistemàtica d'aquesta. De totes maneres, constitueix una aportació interessant a l'estudi de la nostra història militar, per al qual comptem fins avui amb una bibliografia dissortadament molt escassa. L'allunyament dels catalans de la professió militar durant els darrers segles i el desconnectament en què han viscut la major part dels pocs que l'han adoptada en relació amb el nostre ambient cultural expliquen prou aquella lamentable escassetat que caldria superar d'una forma o altra, però sempre amb el degut rigor científic.

Tornant al text que comentem, constatem que incorre en alguns errors històrics que no podem passar per alt, com són: considerar promulgats els *Usatges* per Ramon Borrell; acceptar la presència i el paper destacat de Dalmau de Creixell a la batalla d'Òbeda d'acord amb l'únic testimoni de textos tardans i poc fidedignes; afirmar que Ramon Berenguer IV era sogre d'Alfons VII de Castella, quan en realitat eren cunyats; atribuir el poema llatí de la primera conquesta de Mallorca al veronès Llorenç, i no a Enric, capellà de l'arquebisbe de Pisa, com sembla ara evident; anomenar Abu-Zeya el rei o emir de València Abuceid; presentar, en fi, com a germans els dos Montcades morts a Mallorca, quan eren cosins segons, essent Guillem fill d'un cosí germà de Ramon; errors que són de lamentar en un estudi per altra part benvingut.

M. C. i A.

Fr. JOSÉ TEIXIDOR : *San Vicente Ferrer, promotor y causa principal del anti-guo Estudio General de Valencia*. Introducción y notas por F. SUÁREZ VERDEGUER. Madrid, Escuela de Estudios Medievales : Sección de Valencia (CSIC), 1945. I.+72 pàgs.

El dominicà fra Josep Teixidor és un dels capdavanters del bell estol d'intel·lectuals valencians del segle XVIII que tant enlairaren la cultura de la regió en la conjuntura internacional de la Il·lustració. Malgrat llur vàlua i interès, romanen inèdits tots els escrits de Teixidor, fora de les *Antigüedades de Valencia*, que publicà el canonge R. Chabàs en 1895, i d'aquest opuscle de què ara donem notícia.

Amb el to polemista tant del gust dels erudits de la divuitena centúria, contradiu Teixidor la tesi d'un franciscà que, amb el nom de Licenciado Don Juan Félix Matheo y Montes, i el títol *Crédito de la Verdad*, havia publicat a Madrid, en 1758, un manifest en què minvava la participació del gloriós dominicà sant Vicent Ferrer en la promoció de l'Estudi General de València, i en destacava, en canvi, la del franciscà, també gloriós, fra Francesc Eiximenis, amb aquella acarnissada rivalitat entre ambdues ordres mendicants que existia llavors.

D'aquest estudi de Teixidor hi ha dos manuscrits a l'Arxiu Municipal de València, procedents de la Biblioteca Serrano Morales : un que és el definitiu i un altre que sembla ésser-ne l'esborrany previ. El Sr. F. Suárez Verdguer publica només el text definitiu, posant-hi, però, en notes les variants importants que presenta l'altre manuscrit.

¶Pel contingut, es veu que hi havia a València, a les darreries del segle XIV, una oberta oposició entre els jurats de la Ciutat i el Capítol de la Seu, sobre competència escolar. Els jurats volien aplegar en una casa totes les escoles que mantenien, i reglamentar-ne l'ensenyament, al·legant que els Furs els encomanaven d'ordenar tot allò que atengués el bé comú, i les escoles eren de notòria utilitat col·lectiva. S'oposava sempre el Capítol catedralici als intents de la Ciutat, sostenint que l'ordenació de l'ensenyança no era funció dels laics, sinó dels bisbes, en virtut dels canons del III Concili de Letran. La pugna acabà provisionalment en 1412 amb la victòria de la potestat eclesiàstica, acceptant els jurats de la Ciutat les ordinacions, redactades pel bisbe i el seu Capítol, de l'escola general que anava a instal·lar-se a la casa adquirida a posta pel Municipi. Sembla — encara que no consta documentalment — que el canvi d'actitud i sotmissió dels jurats foren deguts a la influència de sant Vicent Ferrer, l'immens prestigi públic del qual ja era posat aleshores al servei d'una finalitat política. Fou, tanmateix, de molt curta durada el fruit de la intervenció del sant, per tal com en 1415 desaparegué aqueixa escola general ; possiblement per motius econòmics, la seva casa fou venuda pels jurats, i es renovà la qüestió de competència entre els poders civil i eclesiàstic.

Amb la pulcra publicació d'aquest text, precedit d'una llarga, interessant i documentada introducció, el Sr. Suárez Verdguer i la secció valenciana de l'Escuela de Estudios Medievales, han contribuït valuosament a l'esclarament de la història dels centres d'ensenyament antecessors de l'Estudi General que havia, després, de convertir-se en la Universitat Valentina.

M. S. i G.

Los historiadores de la Corona de Aragón durante la Casa de Austria. Discursos leídos en la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona en la solèmn recepción pública de D. FELIPE MATEU Y LLOPIS, el día 14 de marzo de 1943. Barcelona 1944. (4) + IV + 108 pàgs.

En l'avinentesa del seu ingrés a l'Acadèmia, el Sr. Mateu i Llopis va llegir un estudi el contingut del qual només aproximadament correspon al seu títol i sobre el qual no és fàcil emetre judici.

Es tracta indubtablement d'un treball molt útil, per tal com aporta a peu d'obra una considerable massa d'informació que podrà servir per a la redacció d'una història de la nostra historiografia, però que no constitueix en ell mateix aquesta història, ni tan solament en el que pertany al període a què se cenyeix. En realitat es tracta d'una sèrie de fitxes bibliogràfiques, ordenades en una successió cronològica aproximada i addicionades amb extrems de les obres estudiades que (obeint potser a estímuls extracientífics) afecten més a la posició diguem-ne política dels autors que a llurs criteris historiogràfics i a llurs mètodes de treball.

Aquesta mateixa manera de fer s'observa en el breu pròleg que precedeix les notes bibliogràfiques, en el qual l'excessiva sequedat d'aquestes hauria